

ביאורים

487 ז- תחית המתיים על פי המסורת היהודית

מהדורת אור עציון

אמרנו שיש לבחון את האמונה בתחית המתיים מארבע בחינות, הטבע, השכל, הכתוב והקבלה, ועתה נתבונן בבחינה הרביעית - מאמרי הנביאים ומסורת החכמים. נתבונן האם בדברי הנביאים והחכמים נאמרו דברים הסותרים אמונה זו. והנה חכמים כתבו הרבה על אמונה זו, ולא מצאנו בדבריהם, ובתשובות שהשיבו לשאלות מלכי האומות ועמי הארץ מעמנו, סתירה לאמונה זו, ולהלן נביא מקצת מדבריהם.

488 הנביא מלאכי אומר (ג, כג): "הנה אנוכי שולח לכם את אליה הנביא", ומיכה אומר (ה, ד): "הקימונו עליו שבעה רועים ושמונה נסיכי אדם". אומרת הגמרא (סוכה נב, ב): "מאן נינהו שבעה רועים? - דוד באמצע, אדם שת ומתושלח מימינו, אברהם יעקב ומשה בשמאלו. ומאן נינהו שמנה נסיכי אדם - ישי, ושאל, ושמאל, עמוס, וצפניה, צדקיה, ומשיח, ואליהו". מהפסוקים ומהגמרא מוכח במפורש, שבעתיד תהיה תחית המתיים, ושהיא תהיה בעולם הזה בזמן הגאולה.

489 ועוד אמרו חז"ל, שמי שימות בשבע שנות גוג, לא יעמוד בתחית המתיים. חז"ל דימו זאת למנהג שרווח בתקופתם, לעשות שתי סעודות, אחת לפני החתונה ואחת בזמן החתונה, ומי שלא אכל בסעודה שלפני החתונה, היה זה סימן שלא יאכל גם בזמן החתונה. וכך גם כאן, אדם שמת בזמן גוג, הרי זה סימן שלא יזכה לראות את הישועה הבאה לאחר מלחמת גוג ומגוג. וכך נאמר בירושלמי (שביעית פרק ד הלכה ח): "אמר רבי יונה בשם רבי חמא בר חנינא המת בשבע שני גוג אין לו חלק לעתיד לבוא סימנא דאכל פרוטגמאי אכיל משותא".

490 ואמרו חכמים במסכת סנהדרין (ז, א), שמי שכופר בתחית המתיים לא יהיה לו חלק בתחית המתיים, אף על פי ששאר מעשיו טובים, מפני שכל מדותיו של הקדוש ברוך הוא מדה כנגד מדה. הם למדו שהכופר בדבר לא זוכה לו מהמסופר בספר מלכים על השליש של יהורם בן אחאב מלך ישראל, שלא האמין לנבואת אלישע בעיצומו של המצור על שומרון, שלמחרת יהיה שפע רב של אוכל. לכן אלישע הודיע לו שהוא לא ייחנה מהאוכל, אלא יראה את הנס בלבד, כמו שנאמר (מלכים ב ז, א-ב): "ויאמר אלישע שמעו דבר ה', כה אמר ה' כעת מחר סאה סולת בשקל וסאתיים שעורים בשקל בשער שומרון, ויען השליש אשר למלך נשען על ידו את איש האלהים ויאמר הנה ה' עושה ארובות בשמים הייתה כדבר הזה? ויאמר הנך רואה בעיניך ומשם לא תאכל".

491 ועוד אמרו חכמים (כתובות קיא, ב), שהמתים יקומו לתחיה עם בגדיהם. אין לתמוה כיצד יתכן שיקומו בבגדיהם, כי עצם תחית המתיים שנעשו עפר ונפרדה נפשם מגופם היא חידוש גדול יותר. כאשר פשטה בימי התנאים האמונה שהמתים יקומו עם בגדיהם, היו קוברים את המתים בתכריכים יקרים, ומי שלא היה לו כסף לקנות תכריכים יקרים, היה מניח את מתו ולא מתעסק בקבורתו מרוב בושה, עד שצויה רבן גמליאל שילבישו אותו בבגדי פשתן מוגהצים, וכך נהג העם מאותו יום (מועד קטן כז, ב וכתובות ח, ב).

דברי חז"ל על תחית המתיים

ז-487 ואחר כן לא נמנעתי מחקור במוצא הרביעי, אשר הוא העתקת הנביאים וקבלת החכמים. אמרתי אולי אמצא בו תשובה על תחית המתיים, פי דבריהם וזכרונם לברכה מלאים מזכרה וספורה, וראיתי לזכרו מהם דברים מעטים, תהיה כמזכרת לזה בעבור מה שרבו, ומשאלות המלכים להם על הענין הזה, והשיב כל אחד מהם כפי דעתו, ומה ששאלו אותם עמי הארץ שבעמנו, והשיבו אותם על דרכים רבים. 488 אבל אמר, מפני שאמר הכתוב (מלאכי ג, כג): הנה אנכי שלח לכם את אליה הנביא, ואמר עוד (מיכה ה, ד): והקימונו עליו שבעה רועים ושמנה נסיכי אדם, שאלו (סוכה נב, ב) על אלה ה' רועים מי הם? ואמרו קבלנו, דוד באמצע, שת ומתושלח מימינו, אברהם יעקב ומשה בשמאלו. ושאלו אותם עוד על ח' נסיכים מי הם? ואמרו קבלנו, ישי, שאלו ושמאל, עמוס, צפניה, חזקיה, אליהו ומשיח. והנה אמרו בפרוש, שהמתים יעמדו בעת הישועה. 489 ואמרו עוד קבלנו, כי מי שימות בז' שני גוג לא יעמוד בתחית המתיים, כי היא נהגת אצלם מנהג הקריאה הקודמת לחתונה, שמי שאוכל בה אוכל בחתונה, ומי שאינו אוכל בה אינו אוכל בחתונה, וכן אמרו (ירושלמי שביעית פרק ד הלכה ח): אמר רבי יונה המת בשבע שני גוג לא יזכה לימות המשיח, וסימניו דעביד פרטגמאי אכיל משותא. 490 ואמרו עוד: מי שכפר בתחית המתיים לא יחיה לימות המשיח, אף על פי ששאר מעשיו טובים, מפני שהוא מדה כנגד מדה, מי שכופר בדבר מונעין אותו ממונו, כמו שהיה מענין השליש של יהורם בן אחאב, מפני שהכחיש דבר אלישע ומה שבשרם בו מהשבע אחר הרעב, הודיעו שלא יחנה ממונו אבל יראה אותו בעיניו ומשם לא יאכל, כמו שאמרו (סנהדרין ז, א): הוא כפר בתחית המתיים לפיכך לא יהיה לו חלק בתחית המתיים, שכל מדותיו של הקדוש ברוך הוא מדה כנגד מדה, שנאמר (מלכים ב ז, א): ויען השליש אשר למלך נשען על ידו את איש האלהים וגו' ויאמר הנכה ראה בעיניך וגו'. 491 ואמרו עוד (כתובות קיא, ב): כי המתים יעמדו בתכריכיהם, ואמרו עתידים הצדיקים לעמוד בלבושיהם, ואין השבת בגדיהם יותר קשה אצל השכל מהשבת גופותיהם ורוחותם. וכאשר פשטו באמה הפליגו בתכריכיהם, עד שהביא זה הדבר לידי רעה גדולה (מועד קטן כז, ב), שכל מי שלא חיתה ידו משגת הניח מתו וברח, עד שתקן רבן גמליאל וצוה שילבישוהו שני בגדי פשתן מוגהצים, ונהגו כל העם אחריו:

תשובה - קושייה, דחייה. **לזכר** - להזכיר. **ומשאלות המלכים** - תשובות שחז"ל ענו לשאלות של מלכי הגויים על תחית המתיים. **בז' שני גוג וכו'** - (ראה פירוש אור עציון). **אכיל משותא** - (ראה פירוש אור עציון). **דבר אלישע** - אלישע ניבא שהרעב ייפסק, והשליש לא האמין לדבריו. **קשה** - תמוהה. **פשט** - התפרסמה הידיעה שהמתים יקומו בלבושיהם. **הפליגו בתכריכיהם** - הגזימו להלביש למתים בגדים יקרים. **וברח** - מחמת הבושה. **בגדי פשתן** - שהם בגדים פשוטים.